

Dva obraza – ena duša Slovenskega okteta

Ob letošnji 60-letnici delovanja Slovenskega okteta smo se o doživljanju sodelovanja v tem najbolj znanem slovenskem vokalnem sestavu pogovarjali z nekdanjim dolgoletnim članom Marjanom Štefančičem in s sedanjim pevcem Rajkom Meserko.

Najprej vprašanje, kako ste doživljali prepevanje v Slovenskem oktetu?

Marjan:

Ugotavljam, da je bilo prepevanje v Slovenskem oktetu tesno povezano z mojim življenjem, čeprav sem začel svojo poklicno pot kot profesor slovenščine. Od doma sem

prinesel veselje do skupinska slika ob koncertu v počastitev 60-letnice okteta v ljubljanskih Križankah avgusta letos: Marjan Štefančič v sredini, Rajko Meserko drugi z desne.

bogatil takoj po vojni s petjem na cerkvenem koru. Ostal sem mu zvest vse življenje, zato mi je nadškof Uran ob 60-letnici petja na koru podelil "škofijsko priznanje in zahvalo". V študentskih letih sem to petje oplemenitil s študijem solopetja. Leta 1960 (ko sem že opustil misel na petje) so se mi uresničile sanje, da sem postal član Slovenskega okteta, saj se je moj glas zliil v sozvočje z ostalimi glasovi v oktetu. Naše petje se je zlivalo s čustvi poslušalcev, ki smo jih s svojimi pesmimi osvajali doma in v tujini. Pa še nekaj je bilo pomembno v tistih časih: imenovali smo se Slovenski oktet.

Zanimivo je, da zmore oktet, ki ima v repertoarju vedno slovensko pesem – tudi konastopa na drugih koncertih sveta in poslušalci jezika ne razumejo – prenesti sporočilo naše pesmi in z njo navdušiti. Kakšna je vaša izkušnja s preseganjem jezikovnih pregrad?

Rajko: Če začnem pri koncu: Slovenski oktet v tujini vedno nastopa z delom programa slovenskih avtorjev. Največkrat so tudi slovenski teksti. Vendar moram priznati, da čutim, da je melodija pesmi tista, ki poleg besedila prav gotovo poda vsebino poslušalcu, če teksta ne razume. S tem presegamo jezikovne ovire. Pesem resnično ne pozna meja.

Sicer pa so slovenske pesmi izredno kvalitetne. Z njihovo kvaliteto se lahko postavimo ob bok marsikateremu narodu. To nam potrjujejo bolj ali manj vsi organizatorji, ki z navdušenjem sprejemajo tudi slovenski program.

V Slovenskem oktetu ste prepevali najdlje med dosedanjimi člani, kar 32 let. To pomeni, da ste si bili zelo blizu z mnogimi pevci, ki so se izmenjali v teh letih. Predstavljamo si, da se je treba za tako visoko kvaliteto zvoka uskladiti prav z vsakim – tako po vokalni kot tudi po osebnostni plati. Kako ste vi razumeli svojo vlogo v oktetu, v odnosih med vami?

Marjan: Res je, v Slovenskem oktetu sem prepeval najdlje. Z nekaterimi člani prve zasedbe (bil je ustanovljen leta 1951) sem pel štiri leta, od 1951 do 1954, v mešanem zboru Slovenske filharmonije. Tako sem jih dobro poznal, ko so me leta 1960 sprejeli medse. Seveda je bilo najbolj pomembno, da se je moj glas ujema z odličnim basistom Dragišo Ogrnjaničevim in z vsemi ostalimi člani. Z njim sva se tudi osebno zelo ujemale. Včasih je bilo treba miriti, kadar je šlo kaj čez rob. Leta 1965 je zarezala med nas tragična smrt prvega tenorja, znanega opernega solista Janeza Lipuščka. K sreči ga je zamenjal tedaj že znani odlični prvi tenor Danilo Čadež, s katerim sva preživljala uspešne koncerte in koncertne turnee doma in po svetu. Kadar je bilo mogoče, sva se udeležila svete maše in pridružil se nama je še kateri od ostalih članov. Zlasti sta mi ostali v spominu dve ameriški turneji. Leta 1966 so se pridružili oktetu novi člani, med njimi Peter Čare, s katerim sva potem do konca mojega sodelovanja tvorila basovsko podlago. Poudariti moram, da nas je družilo med seboj spoštovanje, tako da imam na odnose med nami lepe spomine in smo še sedaj prijatelji.

Vprašanje v zvezi z izvajanjem pesmi na odru: Zdi se, da požete brez dirigenta, pod neko nevidno taktirko, čeprav

je dogovorjeno, komu je potrebno slediti ...; in tudi: ko umetnika – pevca zanese, da bi muziciral po trenutnem ustvarjalnem navdihu ali občutenju ... Kako to doživljate vi? Je poenotenje okteta, ki ga slišimo poslušalci, plod mnogih in zahtevnih vaj ali še česa drugega?

Rajko: Poglejte. V glasbi vlada red: vsaka nota ima svoje mesto, trajanje ... posamezni glasovi so v soodvisnosti ... In prav to je pomembno pri skupini, da so stvari "urejene", kot narekuje notni zapis. Seveda da pečat skladbi interpretacija ansambla, ki pa je odvisna od marsičesa, kar pogojuje izvajanje. Ansambel sicer nima dirigenta, ima pa v tem trenutku člana – Jožeta Vidica, ki je še umetniški vodja. Na samih nastopih pa tudi "vodi". To sicer ni klasično dirigiranje, vendar je on tisti, ki z gibom nakaže dinamiko, začetek ... Kar se tiče poustvarjalnega navdih ali občutenja, le-to poskušamo podoživljati vsi skupaj – na vajah. In še ena pomembna stvar je: čut za skupinsko delo. Le to pa prinese odprtost in pripravljenost, da v vsakem trenutku povzameš interpretacijo skupine in tisto, za kar smo se dogovorili na vaji. Občasno pa se je potrebno prilagajati tudi na samem koncertu.

Kaj bi rekli o petju in slovenstvu? Zdi se, da je to še vedno naša "blagovna znamka", da pa nima več tolikšne privlačnosti med mladimi. Ne tako davno so različne družine prav s petjem izražale svoje veselje in narodno pripadnost.

Marjan: Že prej sem poudaril, da je bilo v tedanjem času zelo pomembno, da smo se imenovali Slovenski okteti. To je bila tedaj blagovna znamka, ki nas je kot Slovence predstavljala doma in po svetu zaradi ljubezni do glasbe, naroda in zaradi izredne kakovosti. Niso nas zaman imenovali »ambasadorje slovenskega petja«. Posebno bogato je bilo naše sodelovanje s tedaj svetovno znanim tenorjem Nikolajem Geddo s liturgičnimi in ruskimi narodnimi pesmimi.

Današnja mladina išče svoja pota v glasbi, vendar še vedno ostaja petje osnova, zlasti pri spremljanju bogoslužja. Saj smo tudi mi začeli peti v cerkvi na koru.

Že pred skoraj desetletjem se je Slovenski oktet kar znatno pomladil. Spoznala sta se z Rajkom Meserkom, našim tokratnim drugim sogovornikom. Kaj vas je pri njem prepričalo, da je "pravi" za petje v Slovenskem oktetu?

Marjan: Bil sem zelo vesel, ko sem v novi zasedbi ugledal Rajka Meserka, ki sem ga že prej poznal kot prijatelja svojega sina v Marijinem delu. Sorodnost z njim sem spoznal v njegovem odnosu do umetniškega dela v oktetu in v odnosu do žene in družine, ki ji posveča vso svojo skrb. Brez ljubeče žene, ki me je razumela in se žrtvovala, bi bila tudi moja življenjska pot precej drugačna.

Se člani okteta družite tudi zunaj skupnih obveznosti, povezanih z vajami, nastopi, turnejami? Je težko uskladiti petje v oktetu (za vas tudi v opernem zboru) s potrebami družine in drugimi področji življenja?

Rajko: Glede druženja smo čisto normalni. Včasih skočimo tudi na kakšno kavico pred vajo ali po njej. Sicer pa nam je letos, poleg vseh obveznosti, uspelo pripraviti piknik z našimi najbližjimi – družinami.

Seveda je petje pri Slovenskem oktetu precej povezano z usklajevanjem. Tu so v prvi vrsti službene obveznosti in seveda družine. Glede na to, da naša družina poleg žene Darje in mene šteje še pet otrok (štiri so šoloobvezni), si lahko predstavljate, da je včasih precej "zabavno". Poleg tega zadnjih pet let žena preboleva težko bolezen. Imam pa to srečo, da nam veliko pomagajo stari starši in da sva se z ženo, preden sem sprejel povabilo v oktet (po opravljeni avdiciji), o tem pogovorila. Otroci pa so se nekako navadili: »Oči ima spet službo«. V bistvu je petje v Slovenskem oktetu način življenja, s katerim so povezani tudi najbližji. Lahko rečem, da če uspeš v življenju postaviti neke prioritete, je vse veliko lažje.

Ali kdaj preko glasbe in vsega, kar živiš, zaslužiš tudi predokus nebes?

Rajko: Ja. Glasba mi pomeni veliko, ker z njo lahko izražam svoja notranja občutja ter me obenem sprošča.

Moram reči, da je svet glasbe izredno bogat. Predvsem sakralna glasba je tista, ki ima veliko notranjo vrednost in preko nje (za)čutim veliko povezanost ter bližino Njega. In upam si reči, da to začutijo tudi ljudje, ki so na naših koncertih. Tu ne morem mimo Bieblove Ave Maria (molitev Angel Gospodov). Ta pesem me vedno potegne v poseben odnos, ki ga sicer težko opišem. Vendar je to pesem, za katero mi je že marsikdo rekel, da je nebeško lepa.

Obema hvala za pogovor!

Tatjana Božič